

Dear Sir, In dankbaarheid, yours sincerely

Louise O. Fresco

de Volkskrant, 19 december 2009
Brief aan Darwin (40 en slot)

Op verzoek van de Volkskrant wenden briefschrijvers zich tot Charles Darwin. Deze week: voedselkundige en schrijfster Louise Fresco. Zie ook <http://brievenaandarwin.volkskrantblog.nl>

Al ben ik de laatste in een lange lijst van Nederlanders die zijn uitverkoren om u te mogen schrijven, er blijven door mijn voorgangers nog veel onderwerpen onvermeld waarover ik graag met u van gedachten zou willen wisselen.

Het zou prachtig zijn als wij dat zouden doen tijdens een ontspannen wandeling door de landerijen bij Downe. U zult verbaasd zijn over hoe het Engelse landschap veranderd is, hoeveel en hoe lelijk er gebouwd is in de tussentijd. De plek waar u orchideeën verzamelde, bestaat nog, en onlangs zijn nog twaalf van de dertien soorten die u kende, teruggevonden.

Het zou u interesseren om te weten dat de overheid veel geld investeert in het handhaven en het ontwikkelen van natuurgebieden. Uiteraard ben ik bijzonder geïnteresseerd in wat u over de moderne landbouw denkt, met zijn grootschaligheid enerzijds en zijn toepassing van wetenschappelijke inzichten anderzijds.

Wist u dat er tegenwoordig in West-Europa slechts twee mensen nodig zijn om tweehonderd koeien te verzorgen en te melken? Dankzij de wetenschap hoeven we niet al het land in gebruik te nemen voor ons voedsel, en blijft er ruimte over voor de natuur.

Er is in dit verband een vraag die mij al heel veel nachten uit mijn slaap houdt en waarvan ik weet dat de wetenschap er per definitie geen antwoord op kan geven. Ik hoop dat u begrijpt dat mijn vraag voortkomt uit een oprechte zorg over de toekomst, en niet uit onzinnige speculaties.

Herinnert u zich nog dominee Malthus en zijn sombere voorspelling dat de wereldbevolking door zijn snelle groei ten onder zou gaan vanwege een tekort aan landbouwgrond en de daardoor beperkte voedselproductie? Daarmee zag hij volledig over het hoofd dat we nu dankzij wetenschap en technologie op dezelfde hectare een veelvoud aan voedsel kunnen produceren.

Malthus kon ook niet bevroeden dat de toenemende voedselbeschikbaarheid in combinatie met effectieve voorbehoedsmiddelen bij de mens, in tegenstelling tot andere soorten, niet leidt tot een groeiend aantal nakomelingen. De groei van de wereldbevolking neemt snel af, en voor het einde van de 21ste eeuw zullen wij ons stabiliseren op naar schatting 9 miljard mensen. Toch kunnen we aan deze stabilisatie en de technologie maar een beperkt optimisme ontleenen. Want naarmate de technologie ons efficiëntere voorwerpen geeft, passen we onze gedragingen aan: onze auto's rijden meer kilometers op een liter brandstof dan ooit tevoren, maar wij rijden elk jaar meer kilometers, zodat ons verbruik van brandstof netto nog steeds toeneemt.

Zullen we ooit leren om ons gedrag aan te passen aan de schaarste van de hulpbronnen op deze planeet? Of zullen we telkens blijven rekenen op de technologie die ons nieuwe opties biedt in een nooit voltooide race? Kan er sprake zijn van genetische adaptatie van de mens aan de unieke situatie waarin hij zich nu bevindt als dominante soort die de kringlopen op de planeet ingrijpend beïnvloedt? Of zal er alleen sprake zijn van culturele adaptatie?

Hoe moeten we de interactie tussen die twee zien? De veranderingen in de menselijke leefomgeving gaan immers vele malen sneller dan de genetische adaptatie: alleen al de laatste vier generaties hebben we technologische veranderingen gezien die de vroegere selectievoorwaarden, zoals fysieke kracht, volledig

zinloos maken. Het selectievoordeel van grotere intelligentie leidt - zo weten we uit de huidige crisis - bepaald niet automatisch tot gedrag dat beter zou zijn voor het voortbestaan van het collectief. Mijn ultieme vraag is dus: zal uit homo sapiens ooit homo durabilis, de duurzame mens, ontstaan? Zullen wij evolueren naar een soort die zich zo aanpast aan zijn omgeving, dat hij deze naar zijn hand zet om aan al zijn materiële en immateriële behoeften te voldoen, maar tegelijk zijn kringlopen zoveel mogelijk sluit, zodat behoeftebevrediging niet tot vernietiging of uitputting van hulpstoffen leidt? En, als dat toch gebeurt, zullen wij dan in staat zijn om met de juiste alternatieven te komen?

Ik weet het: we kunnen wel terugkijken in de tijd, zelfs tot in de diepste geologische tijd. Maar vooruitkijken en voorspellen zijn wetenschappelijk gezien hachelijke en vaak onmogelijke zaken. Ziet u ergens een sprankje hoop dat H. durabilis ooit zal evolueren? Uw positieve, geruststellende antwoord zou mij mijn nachtrust weer teruggeven!

(Alle brieven aan Darwin zijn gebundeld in het boek Geachte Darwin (Atheneum))